

بقلم آقای مرتضی مدرسی چهاردهی

بخش تاریخی

اسلام و گومدی الهی دانتی

یکی از مباحث مهم تاریخی و ادبی جستجو در مصادر و مآخذ فرهنگ فرانکستان است که بعضی از دانشمندان آنجا چگونه علوم و ادبیات اسلامی را اقتباس و کلچین نموده و با رنگ آمیزی ها و ریزه کاری ها مانند یک هنرمند توانائی شاهکارهائی ایجاد نمودند که مورد توجه و دقت هوشمندان قرار گرفت. اینک برای نمونه یکی از شاهکارهائی ادبی اروپا را در اینجا مورد بحث و دقت قرار میدهم.

کتابی بزبان انگلیسی بنام (اسلام و گومدی الهی) در لندن چاپ شد که مؤلف آن میچول اسپن استاد زبان عربی در دانشگاه مادرید است و کتاب مزبور ابتدا بزبان اسپانیائی در سال ۱۹۱۹ تالیف و منتشر شده و ترجمه انگلیسی آن بقلم هارلد صدر لند می باشد و دوک الیادر مقدمه این کتاب نوشته که مؤلف آن در مدت بیست و پنج سال در موضوعات عرب و اسلام درس خوانده و شکی نیست که کتابش نتیجه بحث و اطلاع و دقت مؤلف را میرساند.

موضوع کتاب اینست که دانتی شاعر معروف ایتالیا فکر و طرح منظومه گومدی ادبی خود و بسیاری از مواد و اسلوب آن را از مصادر اسلامی اقتباس و دریافت نمود و مؤلف کتاب بصحت نظریه خود ایمان دارد چه ما بین گومدی دانتی و بسیاری از نگارشات که صوفیان در باره معراج و اسراء نوشته اند شباهت تامی دارد.

و داستان هابه تفصیل نشان میدهد که حضرت رسول صلی الله علیه و آله با آسمان رفته و جهنم را هم دید و دلیل آن آیه قرآن مجید است (سبحان الذی اسرى بعبدہ لیلا من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی) هنگامیکه استاد میچول اسپن روایات اسلامی را دید که شباهتی بمنظومه گومدی دانتی دارد شروع بمطالعه قصه های مسلمانان و

کومدی نمود و هر چه بیشتر دقت و مطالعه کرد عقیده اش در اینخصوص بیشتر میشد
آنگاه روایات مسلمانان را با داستان منظومه ادبی دانتی بدقت سنجید و یقین پیدا کرد
که شاعر ایتالیائی داستان خود را از کتابهای اسلامی نقل نمود چه این رشته از کتب
بصد ها سال پیش از تولد شاعر فرنگی تالیف و منتشر شده بود .

برای اینکه خوانندگان گرامی بهتر وجه شباهت را بدانند که شاعر عرب تاچه
اندازه شاهکار ادبی خود را از فرهنگ اسلامی اقتباس و نقل نموده برخی از نتیجه
مطالعات مؤلف کتاب را بطور خلاصه در اینجا نقل مینمائیم .

۱- تمام روایات اسلامی اتفاق دارند که حضرت رسول صلی الله علیه و آله خودشان روایت
فرمودند که داستان از خودشان نقل شده است و این هم تطبیق میکند که دانتی شاعر
معروف ایتالیا از زبان خود داستان را حکایت کرده است .

۲- حضرت محمد صلی الله علیه و آله این مسافرت را در شب نمود و دانتی هم در خواب
عمیقی بود که بزیارت جهنم موفق گردید .

۳- مسلمانان میگویند که شیر و گری در راه جهنم ایستاده بودند هم چنین
دانتی متوجه شد که شیر و گری و پانگی در راه جهنم بودند

۴- جبرئیل راهنمای حضرت رسول (ص) بود هم چنین فرجل شاعر لاتینی هم
راهنمای دانتی شاعر بود !!

۵- هنگامیکه حضرت رسول (ص) به نزدیک جهنم رسید اضطراب هولناک
و زبانه شعله آتش و ناله ها را احساس فرمود هم چنین دانتی هم متوجه همان احوال
و اوضاع گردید

۶- در هر دو روایت مالک جهنم زیارته کنندگان را میدیدد خشمناک میشد و
از ورود آنان منع مینمود

۷- وضعیت جهنم دانتی در کومدی ادبی خود همان وضعی است که در
روایات اسلامی نوشته شده

- ۸ - داستان هردو جهنم در زیر شهر بیت المقدس اتفاق افتاد
- ۹ - عذاب هردو جهنم شبیه بهم هستند
- ۱۰ - حضرت محمد (ص) به بالای کوه تشریف بردند و دانتی شاعر بکوه هم رفت
- ۱۱ - نهر پاك از بهشت جدا میشود و وصف آن در کتابهای اسلامی و منظومه کومیدی ادبی دانتی ییک طرز است .
- اینها بعضی از شباهت‌هایی بود که استاد اوسین را قانع نمود که شاعر ایتالیا شاهکار ادبی خود را از ماخذ اسلامی اقتباس نمود .
- و مولف کتاب مزبور نوشته که موضوع کومدی دانتی پیش از ششصد سال قبل از میلاد دانتی در نزد مسلمانان معروف بود .
- و هنگامیکه کومیدی دانتی را با آنچه مسلمانان در این باره نوشته اند مقایسه نمائیم خواهیم دانست که شباهت مجمل و مفصلی بایکدیگر دارند !! آیا تشابه عرضی است یا نقلی؟! ممکن است تشابه عرضی داشته باشد در این صورت قریحه دانتی یکی از شگفت‌ترین قرایح ادبی روزگار بود؟! عقیده مولف کتاب این است که این شباهت فقط از لحاظ این بود که دانتی موضوع داستان خود را از کتابهای مسلمانان نقل و اقتباس نمود . بعید بنظر نمیرسد چه روابط تجارتي و اجتماعی و ادبی مابین کشورهای عربی و ایتالیا در آن زمان برقرار بود و جزیره صقلیه با فرهنگ اسلامی و ادبیات عربی آمیخته شده بود و احوال عمومی در آن عصر چنین بود ولی در باره روابط خصوصی دانتی بکتابهای عربی کاملاً دسترسی داشت !!!
- و استاد « بروتو » را از فلورانس بسمت سفارت بدربار اندلس اعزام داشتند که با معارف اسلامی آشنا گردد بعلاوه دانتی بسیاری از مباحث عرب که درباره زندگانی حضرت رسول (ص) نوشته شده بود استفاده شایانی نمود و مولف کتاب مزبور نوشته که دانتی بعد از آنکه کتاب فتوحات مکيه این عربی اندلسی را خوانده فکر طرح اساسی منظومه کومدی الهی خود را پرورش داد چه تفصیلات منظومه

و ترتیب و اسلوب آن را از کتاب فتوحات مخی الدین عربی نقل نموده و هم چنانکه از سایر مصادر عربی گفتارهایی را اقتباس و پی‌ریزی و رنگ آمیزی نمود و نباید فراموش کرد که صدها نویسنده و ادیب و مستشرق و منقد و دوست دانتی شاعر ایتالیا موافق نظریه کتاب مزبور هستند و تنها چند نفر انگشت شمار ایتالیایی برای طرفداری از افتخارات شاعر خود مخالف این نظریه می‌باشند و کتاب مزبور بسیاری از مباحث فنی و استشهادات بسیار برای موازنه در این خصوص را در بردارد و کتاب اسلام و کومیدی الهی دانتی در ۲۹۵ صفحه با مقدمه دوک البا در حدود نه صفحه هم مآخذ کتاب را مشتمل است که وسعت اطلاع و دقت مؤلف را میرساند و ناشر آن در لندن جان مری است

پایان

کوه دماوند

از عجایب طبرستان یکی کوه دماوند است که از دیه اسک تا قله کوه بدوروز شوند. و آن همچون گنبدی مخروطی است و بر همه جوانبش ابداً برف باشد مگر بر سر او مساحت سی گری زمین هیچ جای برف نیستند بزمستان و تابستان و آنجا ریگ بود چنانکه چون پای بر آن نمی‌فرود شود.

و چون بر سر کوه ایستی بر آن ریگ همه کوه‌ها چون پشته نماید و دریای خزر در مقابل بینی. سی سوراخ در سر این کوه باشد که دود کبریت از آن بیرون آید و آوازه‌های عظیم با سهم از این سوراخها شنوند از لیب آتش که حقیقت شود که در جوف و میان کوه آتش است و هیچ حیوان قرار نتواند گرفت از سختی باد که جهد.

بهاء الدین محمد حسن بن اسفندیار -